

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Epistolai tu hagiū Isidōru tu Pēlusiōtu

Isidorus <Pelusiota>

Parisiis, 1585

Eidem. 143.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71898)

τὸ ἕνα θεὸς καὶ πατέρας· κατευρέθειν
δὲ, ὡς ἄρ' εἰς ἀγίαν καὶ ὁμοῦσιον τριά-
δα. ὡς ὁσάπων γὰρ ποιότητι καὶ ὑ-
ποστάσει ἰδιότητι διαφέλλοντες, εἰς
ἕνα πάλιν συστέλλομεν θεόν, ἀλλ' ἐν τῇ
ἕσας ταύτων.

Τῷ αὐτῷ ρηγ.

Ἀγαπή τιῷ ἀλήθειαν τιῷ τῆς συ-
νετῆς τὰς ψυχὰς εἰς τὸ καὶ τῇ τῆς οἰ-
κείων δογματικῶν παρελήθει μαχίστα-
σαι ἀεισησασαν. ἔτω γὰρ σαφῆ καὶ
λαμπρὰν τοῖς ἑσλομένοις κατοπιεῦ-
σαι τιῷ περὶ τῆς ἀγίας τριάδος ἔνοιαν
ἔχειν. ὁ λέγων γὰρ ὅτι εἰς θεὸν ὁ θεός, ἔ-
παρὲς τὸν ἀριθμὸν κατέδραμε τῆς μο-
νάδος, ἀλλὰ παρὲς τὸ μυστήριον τῆς
τριάδος· καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ Διαθήκῃ
ἐγκρατέαυται ἡ διδασκαλία, ὡς καὶ
φίλων καὶ τοῖς Ἰουδαῖοις ὄντα καὶ ζη-
λωτῶν, δι' ὧν ἔπολέλοιπε συγγραμ-
μάτων ἔπιμαχίστασαι τῇ οἰκείᾳ θρη-
σκείᾳ. βασιανίζων γὰρ τὸ ἀριθμὸν
παρὰ τῆς θεῶ, ἐν εἰκόνι θεοῦ ἐποίησε
τὸν ἄνθρωπον, ἠναγκάσθη ὑπὸ τῆς
ἀληθείας καὶ ἐξ ἐβιάσθη, καὶ τὸν τῆς θεῶ
λόγον θεολογήσασαν. τί γὰρ εἰ καὶ δευτέ-
ρον τὸν συναϊδίον τῷ πατερι καὶ ἀριθ-
μῷ, καὶ χροῶν ὄντα ἀνώτερον καλεῖ,
τῆς ἀκριβείας μὴ ἐφικνέμενος. ὁμοῦς
ἔνοιαν ἔχει καὶ ἑτέρῃ ὡς ὁσάπων· καὶ
ὁκ ἐνταῦθα μόνον τῆς τοῦ ἑσάθεν, ἀλ-
λά καὶ τὸ θεός καὶ κύριος, ἐρμηνεύσασαν
πειρώμενος, τῆς βασιλικῆς ἀτῆς τριά-
δος, τὸ τῆς μὲν πάντη διαμετῆς ἐπι-
κώτερον, τῆς δὲ ὄντως μοναδικῶν ἀ-
φρονώτερον· καὶ ἔπος χεῖ κρείτος εἶπεν
αὐτῷ τιῷ ψυχῆν, ὡς ἀναγκάσθηται
τῆς Διαφρήθην καὶ ἐπέων, ἐν συγ-
γράμμασι κατελείψασαν. δύο γὰρ ἐφη-
σεν ὄντας τὰς ὄντως δυνάμεις, τὸν ἡ μὲν
ποιητικὴ καὶ ἐνεργητικὴ, φησὶ, καλεῖ-
ται θεός. ἡ δὲ, βασιλικὴ καὶ πτωρηπι-
κὴ, κύριος. ἔπέρρω βαίνων τῆς εἰπόν-
τος, Χειρὸς θεῶ δυνάμεις, καὶ θεοῦ σο-
φία. δυνάμεις ὁκ ἀνυπίσασαντος, ἀλλ'

ac Patrem contrahere, verum in sanctam
atque eiusdem essentiae Trinitatem dilata-
re. Siquidem personarum qualitate atque
hypostaseon proprietate distinguentes,
per essentiae identitatem, eam rursum in
vnum Deum contrahimus.

Eidem. 143.

Veritatem admiror, quae prudentum ac
sagacium hominum animos eò redegit, vt
etiam iis dogmatibus, quibus prius imbu-
ti fuerant, bellum indixerint. Sic enim lu-
culentam ad dilucidam, iis qui prospicere
voluit sanctae Trinitatis notionem habuit.
Nam qui vnum Deum esse ait, non ad vni-
tatis numerum, verum ad Trinitatis my-
sterium cucurrit: cuius in veteri quoque
Testamento doctrina imperfecta est: adeo vt
etiam Philo, licet alioqui Iudaeus, & quidem
ingenti zelo praeditus, per ea ingenij mo-
numenta quae reliquit, cum sua religione
pugnam inierit. Illud enim quod a Deo
dictum est, perpendens, Ad imaginem
Dei fecit hominem, a veritate ipsa com-
pulsus atque adactus est, vt Dei quoque
verbi diuinitatem assereret. Quid enim?
Etiam si eum, qui eandem cum patre aeter-
nitatem habet, ac tempore omni sublimior
est, secundum vocat, (quod exactam veri-
tatis doctrinam minime assequeretur) ta-
men alterius quoque personae notionem
habuit. Neque id hoc duntaxat loco ipsi
contigit: verum etiam cum illa verba, Deus
& Dominus, exponere conatur, regiam
Trinitatem hoc habere dixit, vt & ea,
quae omnino diuisioni subiciuntur, vnita-
te ac singularitate superet, & ea, quae vere
singularia sunt, copia vincat. Atque vs-
que adeo ipsius animum veritas subegit,
vt id aperte, & dicere, & literarum monu-
mentis signatum relinquere coactus
sit. Duas enim veras potentias esse dixit,
ex quibus ea quae efficiens est, atque ad
beneficia danda propensa, Deus vocatur:
ea autem, quae regia est, ac scelerum vindex,
Dominus. Quibus verbis non longè ab
eo recedit, qui dixit, Christus Dei virtus

Gen. 1.

1. Cor. 1.

& Dei sapientia: virtus inquam non hypostasis expers, verum re ipsa & verè consistens, atque omnipotens, & hypostasium architecta, eique cuius virtus est, viribus par. Ac rursus idem auctor spectaculum illud quod Moses vidit, explanans, his verbis vitur: Spectaculum maximè stupendū cernit. Ac paucis interiectis: In medio autem flammæ forma quædam erat insigni pulchritudine, nulli earum rerum quæ in oculorū aspectum cadunt, similis, diuinissimum simulachrum, quouis igne splendidius rutilans, quod quispiam eius, qui est, imaginem esse haud abs re sibi finxisset. Quod si de imagine accuratè ac certò audire cupiam cordi est, audiat Paulum de Christo ad hunc modum loquentem: **Exod. 3.** Qui est imago Dei inuisibilis. Itaque ille quoque orthodoxā diuinitatis doctrinam attingit. Neque enim exactam ac numeris omnibus absolutam doctrinam ab eo requiras, qui omnino ob puram ac sinceram ingenij sagacitatem, & veritatem obtueri, & religionem suam oppugnare potuit. Verum illud cogita, quòd diuinitatis doctrinam haudquaquam in vnam personam conclusit, quemadmodum imperiti Iudæorum magistri, anticipata quadam opinione detenti, profitentur. Nec verò ex his duntaxat, tamen ad percellendum animum vim maximam habentibus, in hanc, vt opinor, sententiam inductus est, verum etiam ex hoc loco, **Gen. 1.** **Gen. 19.** Faciamus hominem ad imaginem nostram & similitudinem: & ex hoc, **Gen. 19.** Pluit Dominus à Domino: & ex hoc, **Gen. 19.** Vocauit Dominus in nomine Domini: & ex hoc, **Gen. 19.** Dixit Dominus Domino meo: & ex hoc, **Gen. 19.** In te Deus, & tu es Deus. Nam eos qui Deum millies sanctum esse dicunt, & eos qui hæc verba, **Psal. 109.** Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Sabaoth, peruersè interpretari audent, istud **Psal. 6.** luculenter refutat, **Psal. 26.** Exquisiui faciem tuam, faciem tuam Domine requiram. Ne auertas faciem tuam à me. Nisi enim is, qui his verbis vfus est, sanctam Trinitatem predicaret, superfluitatis haud immeritò accusari posset. Neque in hoc duntaxat loco

ἐν ὑπόστατος, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑποστάσεων διμυρογός, καὶ ἰσοδυνήεις ἐκείνης, ἢ δύναμις ὅτι. καὶ πάλιν ὀφάλων περὶ τῆς θεάματος ἔειπε Μαυρίσιος ἐκφράζων, Φησὶ θεάμα πλῆκτικατατον, ὁρα-εἶτα μετ' ὀλίγα, καὶ μέσση δὲ τὴν φλόγα μορφῆς ἦν ὡσεὶ κληλεσάτη τῆς ὁρατῆς ἐμφερῆς, ἔδει θεοειδέσθαι ἀγαλλμα, φῶς αὐροειδέσθρον τῆ πύρος ἀπαφράπτεσσα, ἦν αὐτοῦ πετύπωσεν εἰκόνα τῆ ὄντος εἶνα. εἰ δὲ πῆς περὶ τῆς εἰκότος ἀκρίβως βέλεται μαθεῖν, ἀκρίβως φράζοντος Παύλου περὶ τῆς Χειρῶν, ὅς ἐστιν εἰκὼν τῆ θεῶ τῆ ἀορατῆ. Οὐλοῦ καὶ κείνος, θεολογίας ὀρθοδόξως ἀπτεται. μὴ γὰρ δὴ τὴν ἀκρίβειαν ζητεῖ παρὰ τῆς διωπθέντος ὄλας. Δὲ σώσειν εὐλικρινῆ, καὶ κατοπιεύσαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῆ οἰκεία ἡρησκέια Σπομα χεσάσθ. ἀλλ' ἐκείνο ἐπιόει, ὅτι εἰς ἐν ὡσεὶ σποπὸν ἐσυνέκλῃσε τὴν θεολογίαν, ὡς οἱ ἀσπείδευτοι τῆς Ἰουδαίων καθρηνηταί, ὡσεὶ λήθει πῆν καπεχέμενοι δογματίζουσι. Οὐκ ἐκ τῆσων δὲ μόνον πλῆκτικωτάτων ὄντων εἰς ποσά τὴν ὡσεὶ ἡσθ, ὡς γε ἡσθ μὴ, τὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆ, ποιήσασθ μὴ ἀνθρώπων κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν. καὶ ἐκ τῆ, ἔβρεξε κύελος παρὰ κυρίαν. καὶ ἐκ τῆ, ἐκείλεσε κύελος ἐν ὄνοματι κυρίαν. καὶ ἐκ τῆ, εἰπεν ὁ κύελος τῶ κυρίαν μου, καὶ ἐκ ἐκ δὲ ξυῶν μὴ. καὶ ἐκ τῆ, ἐν σοὶ ὁ θεός, καὶ σὺ εἶ ὁ θεός. τοὺς γὰρ λέγοντας, ὅτι μωελίκως ὅτι ἅγιος ὁ θεός, καὶ τὸς ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύελος σαβαωθ, παρερμηνεύσαι τοὺς μὴ ἡσθ, λαμωρῶς ἐλέγχεται τὸ, ἐξεζήτησα τὸ ὡσεὶ σποπὸν σου, τὸ ὡσεὶ σποπὸν σου κύελος ζήτησθ. μὴ Σποπρῆμης τὸ ὡσεὶ σποπὸν σου ἀπ' ἐμοῦ. εἰ μὴ γὰρ τὴν ἅγιαν τριάδα ἀνεκόνουτθ, ὁ φράσας ὡσεὶ θεολογίας δίκωμος ἀν εἰ ἀπατηθῆναι δίκας. ἔ μόνον δὲ ἐν τῆσθ. ζήτησα γὰρ οἶμα, ὅτι σαφέσθρον ὀρμῶσαι ῥητον. ἀλλὰ καὶ ἐν τῶσθ ἔσθον τῶ θεῶ θυσιαν ἀνέστωσ, καὶ Σποπὸς τῶ

τῶ ὑμῶν τὰς εὐχὰς σου, καὶ ὀπιλά-
 λεσάμ με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ ἐξε-
 λθῆμαί σε, καὶ δόξασός με. εἰ μὴ γὰρ ἡ
 πείρας ἐν ταῦτα σαφῶς ἐκηρύχθητο, ἐ-
 λθῆν ῥηθῆναι, ἦσαν τῶ θεῶ θυσίαν ἀνέ-
 σεως, καὶ δόξης αὐτῶ τὰς εὐχὰς σου,
 καὶ ὀπιλάλεσαι αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλί-
 ψεως σου, καὶ ἐξελεύεται σε, καὶ δόξασός
 αὐτὸν ἀλλ' ἔγω μὲν οὐκ ἔρρηθην, εἴρηται
 δὲ ὡς εἴρηται. σαφῶς γὰρ, καὶ ἀφ' ἑ-
 τούτων, καὶ δι' ἄλλων πολλῶν, ἀσφ' ἵνα
 μὴ μακρὸν ποιήσω τὸν λόγον, νῦν ὡς ἔχ-
 ληλα τοῖς ἀκούειν δυναμένοις. κηρύτ-
 τε ἢ ἡ παλαιὰ ἀφ' ἡμέρας, ὅτι ἔχ' ἐνὸς
 προσώπου κηρύττει δεσποτεῖαν, ἀλλὰ
 τριῶν μὲν ὑποστάσεων, μᾶς δὲ ὁμοίας,
 ἵνα καὶ Ἰουδαίων σιλιτεύσει τιτὸς ὡς
 ἐφ' ἐνὸς προσώπου ἔχ' ὑγιῆ ἔνοιαν.
 εἰς καὶ Σαβέλλιος ἠκολούθησεν, ἴσως
 ἐκ τῆς ἀγνοίας τῆς ὑπὸ τὸν πατέρα
 ἰσοτήτος, εἰς τὸ μίαν ὑπόστασιν δογ-
 ματίσαι νεωρωθεῖς, καὶ ἐλλήνων ἐξοστρα-
 κίσαι τιτὸ πολυθεῖαν ὡν Ἀρειοὺς καὶ Εὐ-
 νόμιος ἐάλασαν εἶναι φοιτητάς, τιτὸ
 τῆς ὑποστάσεων ἀφ' ἑσθ' ἑσθ' ἑσθ' ἑσθ'
 ὑσίαν ὡς ἐκ λόγου ἐκκύσαστες. εἰ δὲ τις
 φαίη, ἀφ' ἡμέρας μὴ σαφῶς καὶ ἀφ' ἡ-
 ῥηθῆν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα κεκήρυκταις
 φαίη, ὅτι μάλιστα μὲν τοῖς σωτηρίως
 ἀκούουσιν, λαμψά ὅτι αὐτὴ καὶ δόξ-
 δεῖξαι, καὶ διδασκαλία, ὡς καὶ τῶ σο-
 φῶ ἐδόξε Φίλωνι. εἰ δὲ καὶ σωσεσιασ-
 μῶς ἔρρηθην, ἐκείνο λογίζεσθαι ῥηθῆ
 ὅτι Ἰουδαίοις τοῖς εἰς πολυθεῖαν ῥέπουσι
 νομοθετήσ. οὐκ ἐδοκίμασε ἀφ' ἑσθ' ἑσθ'
 προσώπων εἰσαγαγεῖν, ἵνα καὶ μὴ διά-
 φοροῖ φύσιν ἐν ταῖς ὑποστάσεσιν εἶναι
 δογματίσαντες, εἰς εἰδωλολατρίαν
 ἐκκυλισθῶσιν. ἀλλὰ τὸ τῆς μονα-
 ρχίας ἐξ ἀρχῆς μαθόντες μάθημα καὶ
 μακρὸν τὸ τῆς ὑποστάσεων ἀναδιδα-
 ξῶσι δόγμα, τὸ πάλιν εἰς ἐνότητα
 φύσεως ἀνατρέχον, ὡς εἶναι τὰ μὲν ἐν-
 κῶς λεγόμενα τῆς ταυτότητος τῆς
 φύσεως ὡς ἑσθ' ἑσθ' ἑσθ' ἑσθ'
 τὸν ἐν κῶν ἀριθμὸν τῆς ὑπο-

(opus enim esse existimo ad aliud apertius
 dictum me conferre) sed etiam in isto, Im-
 mola Deo sacrificium laudis, & redde
 altissimo vota tua. Et inuoca me in die
 tribulationis: & eruiam te, & honorificabis
 me. Nisi enim hic Trinitas aperte prædi-
 caretur, dicendum erat, Immola Deo sa-
 crificium laudis, & redde ipsi vota tua. Et
 inuoca eum in die tribulationis: & eruet
 te, & honorificabis eum. Verum ad hunc
 modum minimè dictum est, sed ut supe-
 rius commemoravi. Perspicuè enim tum
 per hæc, tum per alia multa, quæ ne nimis
 longam orationem habeam, iis, qui audire
 possunt, relinquo, vetus Testamentum
 prædicat, non personæ principatum, sed
 trium personarum & vnius essentia: quò
 nimirum hac ratione & Iudæorum hand
 rectam ac sanam de vna persona sententiã
 profcindat (quorum etiam vestigiis hæsit
 Sabellius ob ingentem Filij cum Patre
 æqualitatem, ad vnam personam profiten-
 dam fortasse confirmatus:)& Gentilium,
 quorum Arius & Eunomius discipuli esse
 deprehensi sunt, (vt qui personarum dif-
 crimen ad essentiam stultè atque absurdè
 traxerint) errorem, quo plures Deos col-
 lunt, submoueat. Quòd si quis quærat
 quidnam causæ sit, quamobrem non aper-
 tè ac dilucidis verbis hæc principiò mini-
 mè prædicata fuerint, hoc illi responde-
 rim: primùm quidem ac maximè, iis qui
 prudenter & acutè audiunt, claram ac lu-
 cidam esse hanc demonstrationem atque
 doctrinam, quemadmodum etiam erudi-
 to viro Philoni visa est. Atque vt etiam
 demus eam obscuræ & adumbratè tradi-
 tam fuisse illud considerare operæpretiũ
 fuerit, quòd quoniam Iudæis, qui ad plu-
 rium Deorum cultum propendebant, le-
 ges præscribebat, personarum discrimen
 esse minimè duxit: vt ne ipsi diuersam
 quoque in personis naturam esse profi-
 tentes in Idolorum cultum laberentur:
 verùm de vnius principatus atque im-
 perij dogmate prius eruditi, personarum
 doctrinam paulatim addiscerent: sic nem-
 pe, vt quæ vnice ac singulariter diceren-

psal. 49.
 Ibidem.

tur, eandem naturam esse declararent, quæ autem singularem numerum excederent, personarum proprietatem, quæ in vnam essentiam colligeretur, indicarent. Etenim varias ac dissidentes naturas docere, Gētilitium est: vnam autem personam seu hypostasim, Iudaicum. At personas in sanctam Trinitatem dilatare, atque in vnam essentiam colligere, rectissimum ac verissimum dogma est.

Eutonio Diacono. 144.

Matth. 13. Illud, Alius centū, alius sexaginta, alius triginta, virginitatem & continentiam & matrimonium significare potest. Potest etiam rursus animæ institutionem & corporis ministerium, & pecuniarum largitionem designare. Maius enim ac præstantius est animæ salutem afferre, quam per corpus ministerium præstare, aut etiam pecunias largiri. Illud enim cum laboribus ac sudoribus efficitur: hoc autem ex rebus externis & aduentitiis præstat.

Palladio Diacono. 145.

Ne dum per inficiationem id aucuparis, vt minimè errasse videaris, in aliud peccatum incidas (nemo enim malo malū curat, incredibilis enim cuiusdam absurditatis hoc quidem etiam apud externos ac prophanos esse cēsetur:) verū per pœnitentiam allata peccato medicina in eū statum te adducas, vt non iam amplius pecces.

Casio Scholastico. 146.

Tu quidem pecuniarum atque opum desiderio teneri videris, & quia incurabili morbo laboras, excusationemque huius culpæ captas, Demosthenem, (qui his verbis vsus sit, Opibus autem ac pecuniis opus est: ac sine iis, nihil eorum, quæ in re sunt, fieri potest) aduersus nos armis instruxisse, vt qui iuucto Oratori reluctari minimè audeamus. Ego verò, quoniam tu in multis quidem tuis verbis merito pau-

ράσεων ιδιότητος τῆς εἰς μίαν ὕψιν συναναγομένης. πῶ μὲν γὰρ ἀφορρῶν φύσεως ὑποπτεῖται, ἑλληνικόν. τὸ δ' ἐν παρῶντων, ἡρωῦ μίαν ὑπόστασιν, ἰσθαίκον. τὸ δὲ πλατυύοντα εἰς τὴν ἀγίαν τριάδα τῆς ὑποστάσεως εἰς μίαν ὕψιν συνάγειν, ὀρθότατόν ἐστι καὶ ἀληθέστατον δόγμα.

Εὐτονίῳ Διάκονῳ. ρμδ.

Τὸ, Ὁ μὲν ἑκατόν ὃ δὲ ἐξήκοντα, ὃ δὲ τεράκοντα, δύναται ἰδῆ τὴν παρθενίαν καὶ τὴν ἐγκρασίαν, καὶ τὸν τιμῶν ἰσθμὸν μινύειν. δύνανται δὲ καὶ τῆς ψυχῆς τὴν διδασκαλίαν, τῆ δὲ σώματος τὴν ἀσκησίαν, τῆ δὲ χρημάτων τὴν ἔπιδοσιν διηλοῦν. μᾶλλον γὰρ ἐστὶ τὸ σώζειν ψυχὴν, τῆ ἀσκήσεως τὴν διακονίαν πληροῦν. ὡς παρ' αὐτῆς τῆς τῆς χρημάτων χρησιμότητος. ἢ μὲν γὰρ μετ' ἰδρώτων καὶ πόνων γίνεται. ἢ δὲ σκ' ἔξωθεν παροσίουται πληρῆται.

Παλαδίῳ Διακόνῳ. ρμε.

Μὴ τῆ ἀρνήσει τὸ μὴ ἐσφάλασαι δοκεῖν θηρώμενος εἰς ἄλλο σκῆπτρον πλημὲλημα. οὐδεὶς γὰρ κακῶ τὸ κακὸν ἰᾶται. ὑπερβολὴ γὰρ ἀπειρίας τοῦτόγε, καὶ παρὰ τῆς ἕξωθεν εἶναι κέκριται. ἀλλὰ τῆ μετριοῦ τοῦ πλάσματος ἰσθαίμενος, εἰς τὸ μηκέτι ἀμαρτάνειν κατὰ σπουδὴν σουτόν.

Κασίῳ Σχολαστικῷ. ρμς.

Αὐτὸς μὲν ὡς ἐδικας χρημάτων ἐρῶν, καὶ ἀφ' οὗ τὸ ἀνηκέτω νοσήματι κεκρατῆσθαι ἀπολογίαν τε τῆ ποιήσεως πλάσματος θηροῦ τὸν Δημοσθένειν εἰρηκότα, δ' εἰ δὲ χρημάτων, καὶ ἀπὸ τῶν οὐδὲν ἐστὶ γενέσθαι τῆ δεινότητος ἐφαπικέναι. ὡς ἀπαιτεῖν οὐ πολμῶσιν ἀμάχωρήτοισι. ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ σοῦ μὲν τοῖς πολλοῖς λόγος εἰκότως ὀλίγος. τῆ δὲ ῥήτορος πολὺς, ἅτε ἐν τῷ πικρῷ